

роена sine crimen. Заслуга Ф. Ліста в розвитку кримінального права полягає і в тому, що їм були розроблені вчення про склад злочину, теоретичні принципи поділу норм на Загальну і Особливу частини при кодифікації кримінального законодавства того часу, що знайшло відображення в Кримінальному уложенні 1871 г. Загальна частина КК ФРН включає в себе такі розділи і інститути, як поняття злочину, поняття суб'єкта злочину, поняття провини, поняття співучасті, поняття обставин, що виключають караність діяння [3].

При визначенні поняття злочину кримінальне законодавство Німеччини виходить із принципу некараності діяння, що не заборонено кримінальним законом, тобто використовується формальне визначення суспільно небезпечного діяння. Опис суспільно небезпечного діяння відштовхується від особи, яка, в разі вчинення дій, наведених в диспозиції, підлягає покаранню. Тому в Кримінальному кодексі відсутні бланкетні диспозиції, але широко використовуються відсилочні диспозиції і санкції. Водночас, не всі параграфи мають диспозицію і санкцію. багато з них носить рекомендаційний характер.

Відповідно до § 12 КК Німеччини злочинами є протиправні діяння, за вчинення яких в якості мінімального передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від одного року і більше.

Список літератури:

1. Флетчер Дж., Наумов А. В. Основные концепции современного уголовного права. М., 1998.
2. Cremona M. Criminal law. London, 1989
3. http://www.procuror.spb.ru/izdaniya/2013_01_02.pdf

ЩОДО ВРАХУВАННЯ СТУПЕНЯ ТЯЖКОСТІ ВЧИНЕНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРИ ПРИЗНАЧЕННІ ПОКАРАННЯ

ОРОБЕЦЬ К. М.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінального права № 2

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Серед загальних засад призначення покарання у п. 3 ч. 1 ст. 65 Кримінального кодексу України (в подальшому – КК) у новій редакції, що набуває чинності з 1 січня 2020 р., закріплено врахування судом ступеня тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особи винного та обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання. Ст. 12 КК передбачає розподіл кримінальних правопорушень на кримінальні проступки та злочини, причому лише для злочинів закріплено класифікацію залежно від

ступеня їх тяжкості. Тож виникає питання, як саме слід тлумачити поняття «тяжкість кримінального правопорушення» в розумінні п. 3 ч. 1 ст. 65 КК.

Тлумачний словник роз'яснює слово «тяжкий», окрім інших значень, як «значний за ступенем, інтенсивністю», «значний за силою прояву», «дуже серйозний, небезпечний» тощо [2, с. 1490]. У вітчизняному кримінальному праві ступінь тяжкості традиційно розглядається як критерій класифікації злочинів. Нова редакція КК не поширює поняття тяжкості на кримінальні проступки. Прикметник «тяжкий» у КК також вживається щодо суспільно небезпечних наслідків злочину, наприклад, у п. 5 ч. 1 ст. 67. Як бачимо, термін «тяжкість» не зовсім доречний, якщо мова йде про кримінальні проступки. Та чи означає це, що кримінальні проступки не можуть бути оцінені з точки зору їх небезпечності? Очевидно, що ні. У ст. 65 та деяких інших статтях КК мова йде не лише про типову тяжкість злочинів різних категорій, а про індивідуальну тяжкість учиненого в реальності конкретного діяння [1, с. 57].

Спрямованість та інтенсивність негативного соціального впливу кримінального правопорушення проявляється через родову матеріальну ознаку останнього – суспільну небезпечність (ст. 11 КК). Суспільна небезпечність має якісну та кількісну характеристики – відповідно характер та ступінь.

Характер суспільної небезпечності, який визначає спрямованість кримінального правопорушення на заподіяння шкоди тим чи іншим групам суспільних відносин, залежить насамперед від безпосереднього об'єкта. Також кримінальні правопорушення можуть відрізнятися за характером суспільної небезпечності у зв'язку з наявністю (або відсутністю) додаткового безпосереднього об'єкта, різними об'єктивними та суб'єктивними ознаками, наприклад, за способом, часом вчинення, обстановкою, спрямованістю умислу, мотивами і метою, ознаками спеціального суб'єкта, що здатні обмежувати або, навпаки, розширювати коло суспільних відносин, яким діяння (навіть ті, що є юридично тотожними) заподіюють шкоду або створюють реальну загрозу її заподіяння. При цьому не слід враховувати посягання хіба що на ті суспільні відносини, які перебувають поза кримінально-правовою охороною. Тут варто погодитися з думкою М. Девіса про те, що кримінально-правові норми не повинні забороняти будь-які соціальні конфлікти або будь-яку небажану діяльність, вони повинні забороняти лише істотну шкоду, врегульовувати значні конфлікти [3, р. 730].

Цінність суспільних відносин, на які посягає кримінальне правопорушення, у вітчизняній та світовій практиці обґрунтовано враховується при призначенні покарання. Так, американські дослідники зазначають, що спрямованість злочину впливає на вирок: як правило, злочини, спрямовані проти особи, караються суворіше, ніж злочини проти власності [4, р. 1137]. Отже, є всі підстави стверджувати, що характер суспільної небезпечності конкретного кримінально протиправного діяння має бути врахований при призначенні судом покарання.

Ступінь суспільної небезпечності характеризує рівень шкоди, яка заподіюється або може бути заподіяна кримінальним правопорушенням. Нижньою межею виступає істотна шкода, що заподіюється або може бути

заподіяна фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі (ч. 2 ст. 11 КК). Кримінальне правопорушення одного й того самого виду може мати достатні відмінності в кількісних показниках суспільної небезпечності, що здебільшого відображається в альтернативній санкції кримінально-правової норми. Наприклад, умисне легке тілесне ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності (ч. 2 ст. 125 КК), може тягнути покарання у вигляді штрафу або громадських робіт, або виправних робіт, або арешту, або обмеження волі.

Обираючи вид і розмір покарання за конкретне кримінальне правопорушення, суд має оцінити сукупність всіх ознак учиненого діяння, які впливають на ступінь його суспільної небезпечності, та дійти певного висновку щодо застосування таких заходів державного примусу, які були б необхідними й достатніми для виправлення винного та попередження нових кримінальних правопорушень (ч. 2 ст. 65 КК).

Таким чином, урахувуючи викладені вище положення, доцільно запропонувати у п. 3 ч. 1 ст. 65 КК словосполучення «ступінь тяжкості» замінити на «характер і ступінь суспільної небезпечності», що в термінологічному плані більш точно відображає відмінності якісно-кількісних характеристик соціально негативного впливу кримінальних правопорушень.

Список літератури:

1. Азаров Д. С. Врахування ступеня тяжкості злочину при призначенні покарання із застосуванням статті 69 КК України (за результатами узагальнення судової практики). *Наука і правоохорона*. 2014. № 1. С. 57-65.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
3. Davis M. How to Make the Punishment Fit the Crime. *Ethics*. 1983. Vol. 93, № 4. P. 726-752.
4. Sanderson C. A., Zanna A. S., Darley J. M. Making the Punishment Fit the Crime and the Criminal: Attributions of Dangerousness as a Mediator of Liability. *Journal of Applied Social Psychology*. 2000. Vol. 30, № 6. P. 1137-1159. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2000.tb02514.x>.